

Alnus glutinosa androgyna.

De Zwarte Els, die hier algemeen gekweekt wordt en ook verwilderd voorkomt in broekgronden, behoort tot de éénhuizige boomen. De vrouwelijke bloemen zitten, tot korte katjes vereenigd, elk aan een steeltje in trosjes van 3—5 aan één gemeenschappelijken steel, een paar c.M. boven de mannelijke, die in veel langere katjes, eveneens 3 tot meer aan een gemeenschappelijken steel hangen.

Dikwijls vindt men onder de mannelijke ook nog een trosje vrouwelijke katjes.

Zelden komen andere verhoudingen voor. Maar 't kan gebeuren, dat één of meer vrouwelijke katjes aan denzelfden steel zitten als de mannelijke; of wel, dat één of meer katjes in hun onderste deel mannelijk, in 't bovenste vrouwelijk zijn; soms aan denzelfden heester.

Zulke elzen vond Rector P. Brouns deze maand te Bunde.

'k Noem ze „androgyna”, in navolging van den heer des Tombe, die vroeger al zulke gevallen vermeld heeft bij Velp. (Mededeel. 's Rijks herbarium, 1912). Onder „androgyna” verstaat men alleen 't geval dat vrouwelijke en mannelijke bloemen in hetzelfde katje zitten; wanneer tevens zuiver mannel. en zuiver vrouwel. katjes aan denzelfden boom zitten, kan men den term „pseudoandrogyna” gebruiken. (*)

Bij de wilgen zijn al deze verschijnselen niet zeldzaam. Sommigen worden door insectenlarven te voorschijn geroepen, anderen door stoornissen in den groei van stam of wortel, maar sommigen zijn vegetatief constant.

Over 't erfelijke van deze kenmerken is nog weinig of niets bekend. Bij bovengenoemde Elzen moet zelfs alles nog nader onderzocht worden.

In de meeste Flora's wordt aangegeven, dat bij Elzen en Hazelaars de vrouwelijke bloemen vóór, na en tegelijk met de mannelijke bloeien. Wanneer deze in ons gewest echter op tijd bloeien, zal ik de mannelijke katjes steeds een paar weken eerder stuiven, vóór dat de vrouwelijke geheel open waren; alleen onder abnormale omstandigheden konden ook de beide andere gevallen voorkomen.

Nu heeft Dr. H. Bos te Wageningen door bestuivingsproeven aangetoond, dat bij den gewonen Hazelaar de stempels der vrouwelijke bloemen, ook als ze maar eventjes uit den knop steken, in staat zijn 't stuifmeel vast te houden, zoodat er bevruchting plaats heeft.

't Zou wel interessant wezen dit ook eens bij Elzen en andere Napjesdragende gewassen na te gaan. Men gelieve er dan ook op te letten of die abnormale geslachtsverdeling ook bij Hazelaars, Populieren, Kastanjes, Eiken en andere Cupuliferae voorkomt in onze streek.

* * *

Naar aanleiding van de „Orchideëmonstruositeit” (Maandblad Nov. '17) wordt me van bevriende zijde gevraagd, of dit verschijnsel niet gelijkwaardig is met de „groenbloemige Dahlia”.

Dit is in zóóverre 't geval, als bij deze Dahlia de normale kroonbladeren vervangen zijn door de groene schubben van 't omwindsel. De rangschikking is echter zóó, dat ze den vorm der normale gekleurde bloembladeren behouden; 't duurt natuurlijk wel veel langer eer ze verwelken.

Nog meer overeenkomst vertoont de z.g. „tarwe-

aar-anjelier”. Deze ontstaat af en toe waar *Dianthus caryophyllus* L. — (die men, evenals *D. plumarius* in Limburg „Graffioat” noemt) — veel gekweekt wordt.

In plaats van bloemen ziet men hierbij eveneens een sterke vermeerdering van 't aan normale planten voorkomende kleine aantal schutblaadjes, die twee aan twee tegenover elkaar en daarom in rijen staan.

In een van zijn meesterwerken („Soorten en Variëteiten”, p. 145, 1913) beschrijft Prof. de Vries hoe bij zulke „tarweaar-anjer” een terugslaan tot de normale bloem plaats had in één zijner culturen, waardoor 't bewijs geleverd wordt, dat zulke regressieve variëteiten moeten toegeschreven worden aan 't bestaan van een kenmerk in latenten toestand.

'k Wil bij deze gelegenheid nog een gelijksoortig geval noemen bij een andere Anjersoort, n.l. *D. barbatus* L., die de Limburger beter kent onder den naam van „Junkerkess”, welke zooveel pip bloemperken gekweekt worden en vroeger in de „pannekoekboeketten” dienst deden.

Hiervan bevindt zich een exemplaar in 't herbarium van Dumoulin, zonder datum en vindplaats, als *Dianthus americanus*, waarbij zich in plaats van iedere bloem zoo'n aar van groene schutblaadjes gevormd heeft. Men kan zich voorstellen, wat een vreemd gezicht dit oplevert.

A. DE WEVER.

(*) Aan volwassen boomen, (die meestal ook wat later bloeien dan heesters), zag ik 't verschijnsel niet.

De androgyne katjes bleken me bij mikrosce. onderzoek normale geslachtsorganen te bezitten; ze vallen echter in hun geheel (met de mannelijke katjes) af.

Mooie aanwinsten.

Hoe vaak hebben we niet geklaagd over 't feit, dat zoovele Limburgsche Natuurhistorische voorwerpen voor Limburg verloren gingen, ondergebracht werden in vreemde Musea.

Daar hebt ge b.v. het Teijler-Museum te Haarlem. Oeh, oeh wat al Limburgsche palaeontologische schatten zijn dáár terecht gekomen!

Schatten uit de kleigroeven van Tegelen, uit de mergelgrotten rondom Maastricht.

Zij wekken er de bewondering op van iederen ietwat vakkundigen bezoeker en doen hem verbaasd staan over den enormen fossielen-rijckdom in den Limburgschen bodem.

Maar de Limburgsche vakkundige bezoeker zal bij den aanblik dier voorwerpen uit lang vervlogen tijden, naast bewondering, óók spijt gevoelen.

Spijt, omdat we in Limburg zelf niet zoo goed als in Haarlem, ja, beter nog dan dáár, dergelijke collecties konden hebben, als er in Limburg niet zoovele jaren lang 'n overgroot tekort ware geweest aan belangstelling voor wat elders in den lande en ver buiten de vaderlandsche grenzen interesse wist te hebben.

Eén troost blijft zoo'n Limburgschen liefhebber van Limburgsche voorwereldlijke dingen.

Nog is 't niet te laat om, óók in Limburg 'n palaeontologische collectie aan te leggen.

Wat in den loop van vele jaren van uit de Limburgsche groeven en grotten verhuisde naar binnen- en buitenland, wordt ook nu nog in die groeven en grotten gevonden.

't Is slechts zaak te zorgen, dat de vondsten voor Limburg bewaard blijven.

't Stemt ons daarom tot oprechte vreugde te kunnen constateeren, dat men in Maastricht dien weg wil opgaan.

In den loop van ettelijke maanden is 't Maastrichter natuurhistorisch museum in 't bezit gekomen van menig waardevol krijtfossiel.

Waardevolle aanwinsten zijn zonder twijfel de drie *Chelonia's*, welke, zoo pas geleden, van uit 'n groeve in de buurt van St. Pieter verhuisden naar de Looiersgracht.

't Maastrichter Gemeentebestuur en een paar particulieren stelden daartoe de beestjes in de gelegenheid.

Immers, zij zorgden voor de gelden, welke noodig waren om zich van uit de duistere mergelgroeve, waarin ze, ja hoeveel duizenden jaren! gehuisd hadden, voor immer te begeven naar de luchtige, hel verlichte geologische museumzaal.

Mogen zij daar vaak bezoek ontvangen van menschen, die zich voor hun lot interesseeren!

Zij verdienen zulks zeer zeker.

Voor al de twee van 't drietal, welke twee zich in één en 'tzelfde mergelblok bevinden.

Doch daarover later.

Immers, we stellen ons voor, ze binnenkort lang en breed in 't Maandblad te beschrijven.

Voor ditmaal eindigen wij met den wensch, dat het goede voorbeeld door 't Maastrichter Gemeentebestuur en de paar particulieren gegeven, navolging moge vinden bij onze „kapitaalkrachtige" leden, van wie wij verwachten dat ze ons, zoo nu en dan, door finantieelen steun in de gelegenheid zullen stellen om, op onbekrompen wijze, het Natuurhistorisch Museum uit te breiden.

JOS. CREMERS.

Maaskanalisatie.

In 't verslag der laatste Wintervergadering, gehouden te Maastricht, vergaten we te vermelden, dat Dr. Romijn bij deze gelegenheid pleitte voor 'n onderzoek van 't Maaswater, met 't oog op de Maaskanalisatie.

De Voorzitter heeft intusschen de wenken van Dr. Romijn ter harte genomen en bereids stappen gedaan, om zoo'n onderzoek te doen plaats hebben.

Waarom niet?!

De meeste leden hebben wel 'ns gehoord van „Natura docet", 't natuurhistorisch museum te Denekamp.

Gansch klein door meester Bernink begonnen, heeft 't zich, onder diens kundige leiding, in den loop van ettelijke jaren, reusachtig uitgebreid en heeft 't, tot ver over de grenzen, vermaardheid gekregen.

Uit 'n brief van den heer Bernink verneem ik zoo juist, dat „Natura docet" in 1917 door 2038 personen werd bezocht, aan ontvangsten totaal 925 gulden mocht boeken.

Kijk, wat is Denekamp ons Maastricht verre vooruit!

Maar zouden we, met vereende krachten, ook te Maastricht niet 'n museum kunnen creëren, 't

welk 'n bezoek van 'n paar duizenden ieder jaar waard is?

Waarom niet?!....

J. C.

'n Verzoek.

Mochten er leden zijn, die ons welk insect of welk reptiel óók levend willen toezenden, dan houden we ons daarvoor bij hen warm aanbevolen.

Ze behoeven zich heelemaal niet ongerust te maken, dat de beestjes door ons gemaltraitéerd zouden worden.

In aquarium, terrarium en insectarium krijgen ze 'n goed tehuis.

Waar de voedselvoorziening van dergelijke gasten niet valt onder de distributiewetten, zullen ze, naast 'n goeie verpleging, volop te eten krijgen.

Wij willen in 't Museum, behalve „mummies", óók levende dieren ten toon stellen.

Alléén en uitsluitend tot leering van de bezoekers, die aldus gelegenheid zullen hebben, om 't wonderleven van zooveel dieren in al z'n stadiën van nabij te aanschouwen.

Graag zien we vooral tegemoet: de toezending van rupsen, kevers, salamanders, hagedissen, hazelwormen en padden.

Ook waterslakken zullen welkom zijn.

Maastricht.

JOS. CREMERS.

Aanwinsten voor het Museum.

Krijtfossielen uit de buurt van Meerssen — (nog niet gedetermineerd) — van de Nederl. Maatschappij tot exploitatie van mergel- en kalksteengroeven.

Idem uit de buurt van St. Pieter, van Jos. Cremers.

Een fossiele zee egel, van den heer Cl. Goffin, Maastricht.

Drie *Chelonia's* uit 'n groeve nabij St. Pieter, (aangekocht).

Een wilde duif, van den heer Arn. Breviers, Kerkelberg-Schinnen.

Vier levende Roodbuiksalamanders uit 'n beekje te Bunde; van Rector P. Brouns.

Eene watervleermuis, eene Franjestaartvleermuis, eene Snorvleermuis — welke diertjes nog niet in 't Museum vertegenwoordigd waren — uit den Koelenboschberg te Bemelen, van Jos. Cremers.

Een sperwer, van den heer P. Cremers, Oudenhof, Hoensbroek.

Een stuk half versteend hout met pyriet, uit de bruinkolenontginning Welschen heuvel, van Pater Ferdinand Eussen te Urmond.

De heer Schaepkens van Riemst stond aan 't Museum in bruikleen af:

Epreuve d'une carte géologique d'une partie de l'arrondissement de Maastricht, Duché de Limbourg hollandais, par H. Labry.

Nieuwe leden.

Nieuwe leden: De Eerw. Heeren J. Bemelmans, leeraar, Rolduc; J. Oberjé, kapelaan, Waubach; Ferdinand Eussen, Pater-Conventueel, Urmond; Mevrouw E. Pagnier-Herboth, Alex. Battalaan 71, Maastricht en de heeren W. L. Varrossieu J.z., Antonie Duijckstraat 58, den Haag; R. de Wal, Landmeter v. h. Kadaster, Alex. Battalaan, Maastricht.